

Inovacijski sistem za razvoj podjetništva v gozdarstvu

Milan Šinko¹

V prispevku predstavljamo inovativnost slovenskih lastnikov gozdarskih obratov, ki je v skladu s pristopom inovacijskega sistema rezultat kompleksnega delovanja različnih organizacij. Zato se lahko inovativnost gozdarskih obratov poveča samo s spremembami v organizacijah javnega sektorja v gozdarstvu.

Podjetništvo in inovativnost sta v Evropi in Sloveniji formalno priznana kot pomembni dejavnosti za ohranjanje dolgoročne konkurenčnosti in preživetje gozdarskih obratov v pogojih velikih družbenih, političnih in gospodarskih sprememb.

Inovacije so na trgu priznane novosti, ki jih vpeljejo gozdarski obrati v obliki novih proizvodov in storitev, procesov (tehnologij) ali organizacijskih oblik. Med slovenskimi gozdarskimi obrati večjimi od 10 ha je inovativnih 9 odstotkov obratov. Novosti v proizvodnih procesih je vpeljalo 5 odstotkov, organizacijske novosti 4 odstotki, nove proizvode 4 odstotki in nove storitve 2 odstotka gozdarskih obratov.

Inovativnost slovenskih gozdarskih obratov je pod ravni inoativnosti gozdarskih obratov v Srednji Evropi in je med najnižjimi na področju uvajanja novih proizvodov in storitev, ki omogočajo povečanje dohodka in zaposlenosti. Proizvodne inovacije je v Srednji Evropi vpeljalo 8 % gozdarskih obratov manjših od 500 ha (največ v Nemčiji (16 %) in Češki Republiki (13 %)). Nove storitve je ponudilo na trg 6 odstotkov obratov (največ v Nemčiji 31 %). Inovativnost slovenskih obratov je primerljiva s srednjeevropsko (10 % obratov) na področju procesnih inovacij, ki pa lahko vodijo k dolgoročnemu zmanjšanju zaposlenosti v gozdarstvu. Največ procesnih inovacij so vpeljali gozdarski obrati v Nemčiji (55 %) in Češki Republiki (10%). Manj inovativni kot slovenski gozdarski obrati so v Srednji Evropi obrati na Madžarskem.

Za inovacije niso odgovorni samo lastniki gozdarskih obratov, ampak so rezultat inovacijskega procesa, ki poteka v okolju inovacijskega sistema. Inovacijski sistem sestavljajo organizacije (igralci) in institucije ('pravila igre'). Inovacijski sistem vpliva na inovacijsko dejavnost gozdarskih obratov s posredovanjem informacij, s katerimi se zmanjša negotovost, z upravljanjem sodelovanja in konfliktov med igralci ter denarnimi in nedenarnimi spodbudami. Ključen dejavnik inovacijske dejavnosti je dostop lastnikov gozdov do informacij o možnih inovativnih idejah in drugih informacij povezanih z izvedbo inovativne ideje. Inovacije so predvsem posledice procesa učenja lastnikov gozdarskih obratov od drugih igralcev inovacijskega sistema, ki morajo imeti ustrezno znanje.

V Sloveniji imajo po mnenju inovativnih lastnikov gozdarskih obratov najpomembnejši pospeševalni vpliv dejavniki s področij na institucionalni ravni (izven notranjega okolja gozdarskega obrata). Tretjino inovativnih lastnikov gozdov so pri uvajanje novosti spodbujali programi regionalnega razvoja, polovica jih je pridobila znanje na seminarjih (50 %) in v medijih (43 %). Pomembno je tudi vertikalno sodelovanje med poslovnimi partnerji, saj ga kot pospeševalni dejavnik vidi dve tretjini inovativnih lastnikov gozdov. Tudi sodelovanje med lastniki gozdov (horizontalno sodelovanje) ima pospeševalni vpliv (57 % inovativnih

¹ mag. Milan Šinko, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Večna pot 83, 1000 Ljubljana, milan.sinko@bf.uni-lj.si

lastnikov gozdov). Slovenski inovativni lastniki gozdarskih obratov kot spodbujevalni dejavnik za inovacijsko dejavnost ne navajajo sodelovanja z gozdarskimi organizacijami in zbornico (npr. ZGS, KGZS), medtem ko je nekaterih državah sodelovanje z gozdarskimi organizacijami pomemben spodbujevalni dejavnik (npr. v Avstriji in Nemčiji).

Resolucija o nacionalnem gozdnem programu vsebuje ocene in izjave o pomenu inovativnosti, vendar ni mogoče zaslediti izrecne strategije ali posebnih programov za spodbujanje inovativnosti v gozdarstvu. Sedanji slovenski gozdarski (sektorski) inovacijski sistem je neformalen in je v razvoju. Označuje ga pomanjkanje sredstev in človeških virov na področju podjetništva in inovativnosti, majhen trg, podjetništvu nenaklonjena tradicija in administrativne ovire ter birokratska miselnost. Inovativna dejavnost organizacij v slovenskem gozdarskem inovacijskem sistemu je odvisna predvsem od stikov z drugimi organizacijami, projektov državnih agencij in osebne pobude zaposlenih.

Z upoštevanjem, da so inovacije rezultat systemskega delovanja, je v Sloveniji razvoj inovativnosti in uspešnega inovacijskega sistema odvisen od inovativnosti javnih organizacij s področja gozdarstva, še posebej javne gozdarske službe (ZGS). Institucionalni igralci inovacijskega sistema bodo morali najprej uvesti spremembe - inovacije v svojem delovanju, torej bodo morali biti sami inovativni. V javnem sektorju inovacije zgodovinsko niso sestavni del delovanja organizacij, kot je to primer v sektorjih, ki tekmujejo na trgu. Uslužbenci v javnem sektorju so tradicionalno hierarhično povezani, njihove storitve in proizvodi pa so institucionalizirani, kar predstavlja pomembno oviro za spremembe. Inovacije v javnem sektorju, ki lahko prispevajo k razvoju inovacijskega sistema so predvsem organizacijske na področju sodelovanja in interakcij, spremembe v konceptih gospodarjenja z gozdovi in spremembe svetovnega nazora zaposlencev na področju podjetništva v gozdarstvu.

Oblikovalci inovacijske politike v gozdarstvu bodo morali posvetiti posebno pozornost pomembnim igralcem inovacijskega sistema in pri tem upoštevati, da na uspešnost uvajanja novosti v javnem sektorju delujejo pozitivno: usmerjenost organizacij v reševanje novih problemov in izboljšano reševanje obstoječih problemov, politični pritisk, materialne spodbude za inovativnost, konkurenca drugih organizacij, tehnološke inovacije in razvoj kulture organizacijskega učenja. Prav učenje je med osnovnimi vidiki inovativnosti, vendar je v javnem sektorju ovirano iz številnih razlogov: straha/odpora do neuspehov, ki so lahko uporabljeni v politične namene in ne za učenje iz izkušenj, pritiska po enotnosti v javnem sektorju, izhodišča, da sta ukazovanje in nadzor primerna načina za izvrševanje oblasti, pomanjkanja prakse ocenjevanja preteklih dejavnosti, pomanjkanja časa za nerutinske naloge in tradicije diskretnosti pri dušenju povratnih informacij.

Viri

- Chaminade, C., Edquist, C. 2006. From Theory to Practice: The Use of the Systems of Innovation Approach in Innovation Policy. V Innovation, Science and Institutional Change. A Research Handbook. (Hage, J., Meeus, M. ur.), Oxford, Oxford University Press: 141-160.
- Koch, P., Haukness, J. (2005). Innovation in the Public Sector. Publin Report no. 20, NIFU STEP, Oslo, 102 str. <http://step.no/publin/>. (12.3.2011)
- Rametsteiner, E., Weiss, G. in Kubezcko, K. 2005. Innovation and Entrepreneurship in Forestry in Central Europe. Leiden, Brill: 179 s.
- Resolucija o nacionalnem gozdnem programu. Ur.l. RS, št. 111/2007

Šinko, M. 2009. Inovativnost in podjetništvo slovenskih lastnikov gozdov. *Gozdarski vestnik*, 67, 9: 381-388.